

Quadruple Helix

som metod för att främja kvinnors företagande

Seminarierapport

Quadruple Helix reports 2011:7

By
Nina Geladze-Ekstedt

Quadruple Helix reports 2011:7

Quadruple Helix som metod för att främja kvinnors företagande

Seminarierapport

22 september 2011

Stockholm

ISBN: 978-91-979987-2-7

QUADRUPLE HELIX Lead Partner: Municipality of Norrtälje (Sweden). **Partners:** Stockholm county administrative board (Sweden), BalticFem (Sweden), Royal Institute of Technology, Industrial Economics and Management (Sweden), Åbo Akademi University (Finland), Eurohouse (Estonia), Läänemaa Tourism Association (Estonia), Foundation Saaremaa University Center (Estonia) - quadruplehelix.eu

---

By
Nina Geladze-Ekstedt

Seminarierapport

Den 22 september 2011 anordnade projektet Quadruple ett spridningsseminarium med titeln Quadruple Helix som metod att främja kvinnors företagande. Målet var att diskutera hur vi kan stärka småföretag och kvinnors innovationer och dela projektets erfarenheter av forskning och resultat från en Quadruple Helix process i praktiken.

Programmet såg ut som följande:

- 9:30 Välkommen och några ord om innehållet för dagen - Sofia Händel, Norrtälje kommun & Britt-Marie Thorstensson WINNET Sverige
- 10:00 Quadruple Helix som metod för att främja kvinnors företagande – Malin Lindberg, Luleå Tekniska Universitet, Monica Lindgren och Johann Packendorff, KTH
- 13:00 Hur stöds kvinnors företagande i Norden? – En genusanalys - Katarina Pettersson, Nordregio
- 13:45 Klusterbygge inom besöksnäringen i Roslagen. Sofia Händel, projektledare Quadruple. Margareta Spång, Resurscentra BalticFem
- 14:15 E-team Roslagen – så här gjorde vi! Företagare i projektet berättar om sina erfarenheter
- 14:50 Quadruple MobiTourist – en transnationell mobilapplikation gemensam för tre destinationer. Ole Bergen, Åbo Akademi.
- 15:15 Hur kan projektets erfarenheter tillvaratas i det fortsatta regionala arbetet för att främja kvinnors företagande? Elsmarie Fjällström, Länsstyrelsen i Stockholms län
- 16:00 Tack för idag!

Välkommen och några ord om innehållet för dagen - Sofia Händel, Norrtälje kommun och Britt-Marie Thorstensson WINNET Sverige

Sofia hälsade välkommen och presenterade projektet. Quadruple är ett 2-årigt INTERREG-projekt finansierat av EU – Central Baltic INTERREG IV A programme (75%) och Tillväxtverket / Resurscentraprogrammet (25%). Projektet är ett samarbete mellan 3 länder: Sverige, Finland, Estland där fyra sektorer samarbetar: offentlig, privat, forskning och det civila samhället. Åtta partners är involverade i projektet:

- * Norrtälje kommun
- * BalticFem
- * KTH
- * Länsstyrelsen i Stockholms län

- * Åbo Akademi University

- * Eurohouse
- * Läänemaa Tourism Association
- * Foundation Saaremaa University Centre
- * + extra partner - WINNET Europe

Quadrupleprojektet syftar övergripande till att åtgärda brister i jämställdhet vid företags- och klustersatsningar utifrån tre utgångspunkter:

- * Påverka företagsfrämjande strukturer så som klusterinitiativ, entreprenörskapsprogram och innovationssatsningar att bli bättre på att integrera jämställdhet och ha ett genusperspektiv.
- * Främja fler satsningar på kluster i branscher där många kvinnor är aktiva

- * En egen klustersatsning för turistnäringen i skärgården runt centrala Östersjön med målet att öka tillväxt och konkurrenskraft.

Arbetsområden: Gender mainstreaming, kluster och IKT.

Mål

- * Strategier och metoder för jämställdhetsintegrering i entreprenörskaps, innovations- och klusterprogram
- * Bättre förutsättningar för företagarkvinnor att kunna ta del av företagsfrämjande insatser
- * Lokalt och regionalt klusterinitiativ. Nya transnationella nätverk mellan företag(are)
- * Ökad potential för tillväxt inom turistnäringen
- * Kreativa kopplingar och samverkan mellan aktörer i turistnäringen och teknikbaserade kluster
- * Nya IT-applikationer för turistnäringen

Förväntade resultat:

- * Nya transnationella nätverk mellan företag(are) och företagsfrämjare
- * Ökad potential för tillväxt inom turistnäringen
- * Strategier för jämställdhetsintegrering i entreprenörskaps-, innovations, och klusterprogram
- * Bättre förutsättningar för kvinnor som är företagare att kunna ta del av företagsfrämjande insatser
- * Kreativa kopplingar och samverkan mellan aktörer i turistnäringen och i teknikbaserade kluster
- * Nya IT-applikationer för turistnäringen

Sofia Händel förklarade också vad kluster och klusterinitiativ är:

Kluster definieras på följande sätt:

“Geografiska koncentrationer av relaterade företag och aktörer som präglas av ett ömsesidigt beroende och påverkan på varandra. Ett kluster utgår från att det finns geografiska koncentrationer av relaterade företag och andra aktörer som både konkurrerar och samverkar”. Ett exempel av kluster: Silicon Valley, Fordonsteknik i Västsverige, Gnosjö

Klusterinitiativ är:

“Ett organiserat utvecklingsarbete knutet till ett gemensamt verksamhetsområde. Detta samarbetsprojekt mellan företag och myndigheter och/eller forsknings- och utbildningsinstitutioner sker i syfte att stärka ett klusters tillväxt och konkurrenskraft”.

Britt-Marie Thorstensson tog därefter vid och gav en bild av organisationen WINNET Sverige och projektet Winnet 8.

Hon inledde med att säga att intresset för vad som händer inom jämställdhetsområdet och resultat från projekt såsom WINNET 8 och Quadruple är stort inom EU, både inom DG-regio och inom kommissionen. Britt-Marie framhöll att det är viktigt att uppnå policypåverkan och att kunna visa konkreta resultat för att förbättra jämställdhetssituationen är ett viktigt påtryckningsmedel.

WINNET 8 (www.winnet8.eu) är ett EU-projekt syftande till att främja nytänkande inom jämställdhet i Europa. Man fokuserar på följande:

- * motverka könssegregering på arbetsmarknaden
- * påverka politik och strategier
- * främja bästa praxis (bl.a. Resurscentra som en metod för att genomföra målen)

Övergripande mål:

Att bidra till regional tillväxt genom att stärka kvinnors deltagande på arbetsmarknaden med fokus på:

- * Horisontellt segregerade arbetsmarknader
- * Bristen på kvinnor inom innovation och teknik
- * Bristen på kvinnor som företagare

Projektets syfte är att utforma strategier och utvecklingsplaner på regional, nationell och EU-nivå som avser kvinnors ställning på arbetsmarknaden och att säkerställa att dessa strategier integreras i programmen. Deltagare från 8 europeiska länder och 9 regioner ska arbeta tillsammans för att med utgångspunkt i den goda praxis som utvecklats och identifierats i tidigare projekt öka kvinnors deltagande inom icke-traditionella områden.

Genom interregionalt utbyte av bästa praxis, studiebesök, seminarier, forskning och rundabordsamtal, ska handlingsplaner utvecklas med inriktning på metoder som kan förbättra kvinnors ställning på arbetsmarknaden.

Regionala fleraktörsgupper bildas som en arena för samarbete mellan myndigheter på lokal, regional, nationell och europeisk nivå, i grupperna ingår politiker och beslutsfattare, företag, forskningsinstitutioner, resurscentra för kvinnor och andra ideella organisationer.

Genom detta projekt kommer partnerregionerna att kunna dra nytta av:

- * Omarbetade och förbättrade strategier för jämställd lokal och regional utveckling med stöd av resurscentra för kvinnor
- * Ökad kunskap om hur strategier och bästa praxis som tagits fram i resurscentra för kvinnor kan utformas för att främja kvinnors deltagande på arbetsmarknaden och särskilt inom innovation, IT-teknik och företagande, och för att motverka en könsuppdelad arbetsmarknad

- * Handlingsplaner från 8 länder och 9 Regionala struktur- och socialfondsprogram (ROP) för påverkan och tillämpning av strategier och utvecklingsprogram på EU-nivå om hur resurscentra för kvinnor kan verka som aktörer
- * En handbok innehållande 55 tips i bästa praxis från olika resurscentra för kvinnor och andra projekt med genusperspektiv

Komponent I: Projektledning och koordinering

Mål:

Ett välfungerande projekt där målen uppnås med smidig rapportering till programmet.

Komponent II: Kommunikation och spridningsmål:

- * Att säkerställa en effektiv kommunikation inom partnerskapet
- * Att ta fram en europeisk kommunikationsstrategi och spridningsplan 2010–2011 för spridning av projektets resultat
- * Att höja medvetenheten hos viktiga politiska aktörer och beslutsfattare i frågor som berör könssegregering på arbetsmarknaden
- * Att öka och förbättra regional kunskap om hur strategier och utvecklingsplaner ska utformas för att främja kvinnors deltagande på arbetsmarknaden med fokus på innovation, IT-teknik och företagande

Komponent III:

Överföring av god praxis till strukturfondernas integreringsprogram Det viktigaste verktyget för att skapa och upprätthålla utbyte av erfarenheter och för att överföra bästa praxis är de regionala fleraktörsgруппerna, MAG. De består av cirka 12 nyckelpersoner från varje deltagande lands region och representerar alla de fyra grupperna som är: politiker och beslutsfattare, offentliga aktörer, resurscentra för kvinnor, entreprenörer, utvecklings- och forskningsorganisationer samt företag.

Mål:

- * Att upprätta 9 regionala handlingsplaner under den kommande EU-programperioden för att påverka strategi- och utvecklingsplaner i struktur- och socialfondsprogrammen för att förbättra kvinnors ställning på arbetsmarknaden i 8 länder och 9 regioner
- * Att skapa ett regionalt nätverk i de 9 regionerna som fortsätter att genomföra den framtagna regionala handlingsplanen efter att Winnet 8-projektet har avslutats
- * Att öka möjligheterna till samarbete och nätverkande för fleraktörsgруппerna samt att utbyta och ta tillvara betydelsefulla kunskaper och erfarenheter för att förbättra kvinnors ställning på arbetsmarknaden

Quadruple Helix som metod för att främja kvinnors företagande – Monica Lindgren, Johann Packendorff, KTH och Malin Lindberg, Luleå Tekniska Universitet

Monica Lindgren inledde presentationen med att ge en bakgrund till forskningsläget om kvinnors företagande och framhöll ett antal brister i forskningen kring entreprenörskap. Det är av vikt att notera att:

- * Studier kring entreprenörskap görs bland män om män
- * Studier görs av företag som är maskulint präglade
- * Hjärtemyten är stark
- * Framgångshistorier utan problematisering lyfts fram.

Det faktum att forskningen om entreprenörskap är dominerad av män innebär att synen på innovation blir maskulint orienterad. En konsekvens av detta är att ”hjärtemyten” fortfarande är stark. Det är viktigt att arbeta på många olika fronter för att nyansera vårt synsätt. Det är av vikt att välja litteratur i utbildningen med omsorg.

Hur ser då forskningsläget ut?

Man kan tala om tre vågor: 1980, 1990 respektive 2000.

Forskningen har fokuserat på jämförande aspekter, gruppen som sådan samt surveys och cases. Fortfarande ser man samma typ av problematik.

Det är av intresse att notera att forskningen har ett kvantitativt perspektiv på det män gör, medan det kvinnor gör studeras ur ett kvalitativt perspektiv.

Vad säger forskningen?

I korthet:

- * Kvinnors entreprenörskap har karaktäriseras av osynlighet, anpassning och mångfald
- * Europeisk och skandinavisk forskning har varit föregångare (jfr Lindgren, 2000, Ahl, 2002; Holmquist & Sundin, 2002; Javefors Grauers, 2002, Dareblom, 2005, Berglund, 2006, Gherardi & Poggio, 2007, Aaltio, 2008).

Det är relevant att fokusera på framgångsrika kvinnor. Varför är de framgångsrika? Vad kan vi lära oss av dem? Det är också nödvändigt att vara varse att kvinnors situation i olika länder skiljer sig mycket åt. Man kan exempelvis fundera kring familjesituationens inverkan på företagsklimatet. Det är också viktigt att beakta institutionella hinder. I allmänhet finns nu tid för både kvinnor och män att påbörja en karriär innan man får barn. Men då barnen väl kommer tenderar kvinnor att ta en paus från entreprenörskapet.

Vi kan konstatera att förväntningar kring ansvar för hem och förväntningar kring karriär leder till olika förutsättningar när man startar företag. Vidare: män har förväntningar om sin karriär medan kvinnor har förhoppningar om sin. Utbildning är centralt för kvinnor när de startar företag.

FORSKNINGSRESULTAT:

- * Kvinnor som företagare uppvisar stor variation i sitt företagande och som individer - inga biologiska könsmonster.
- * Kopplingen till traditionella könsroller stark, speciellt synligt är detta i familjeföretag. Man väljer ofta traditionellt feminint och maskulint stämplade arbetsuppgifter och kompetensområden.
- * Kvinnors företagande är beroende av omgivningen och situationen, med stora skillnader mellan regioner och sektorer.
- * Kvinnors företagande är osynliggjort, detta gäller framförallt handel och vårdsektorerna – där mycket av entreprenörskapet sällan uppmärksammas.
- * Det feminina företagandet innebär att man integrerar företagandet i sin totala livsform – företagandet är ett medel ej ett mål.
- * Kvinnors inbrytning i maskulint stämplade sektorer möjliggörs i regel av en manlig mentor som ger legitimitet åt företagandet.
- * Omvandlingen av den offentliga sektorn har tydliga effekter för kvinnors företagande – ibland oväntade som att det inte sällan är män som startar eget när traditionellt kvinnliga verksamheter läggs ut på entreprenad eller privatiseras.

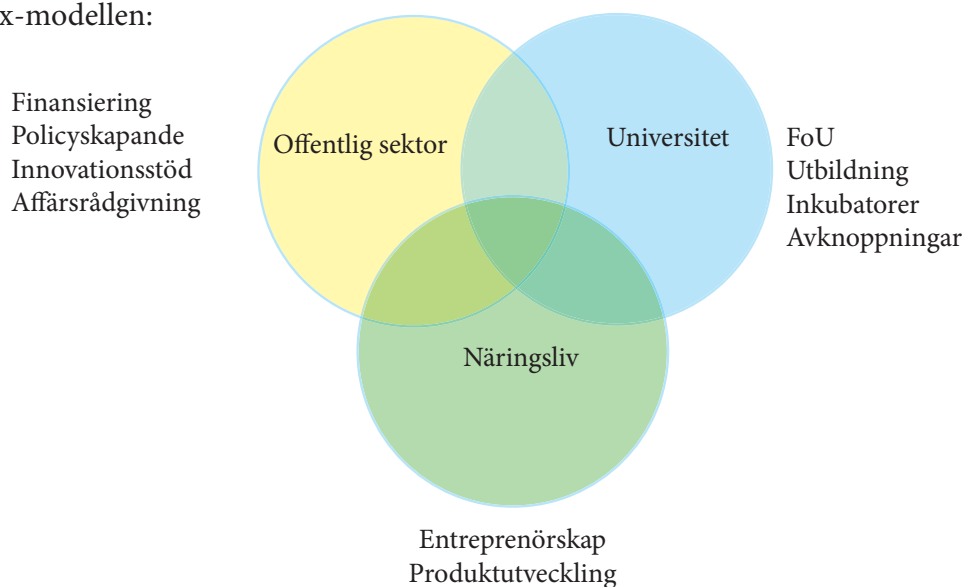
Innovationssystem som väg att förbättra villkoren för kvinnors företagande: Från Triple Helix till Quadruple Helix.

Malin Lindberg och Johann Packendorff tog över stafettpippen och berättade om Quadruple Helix som metod att främja kvinnors företagande och de resultat man kommit fram till inom projektet Quadruple.

Begreppet innovationssystem:

- * Ett väl fungerande samspel mellan offentliga och privata aktörer med syfte att ta fram nya innovationer i form av produkter, tjänster, lösningar och samverkansformer.
- * Kan vara sektoriella, regionala eller nationella
- * Innovationssystem skall bidra till utveckling, ekonomisk tillväxt, ökad sysselsättning

Triple Helix-modellen:

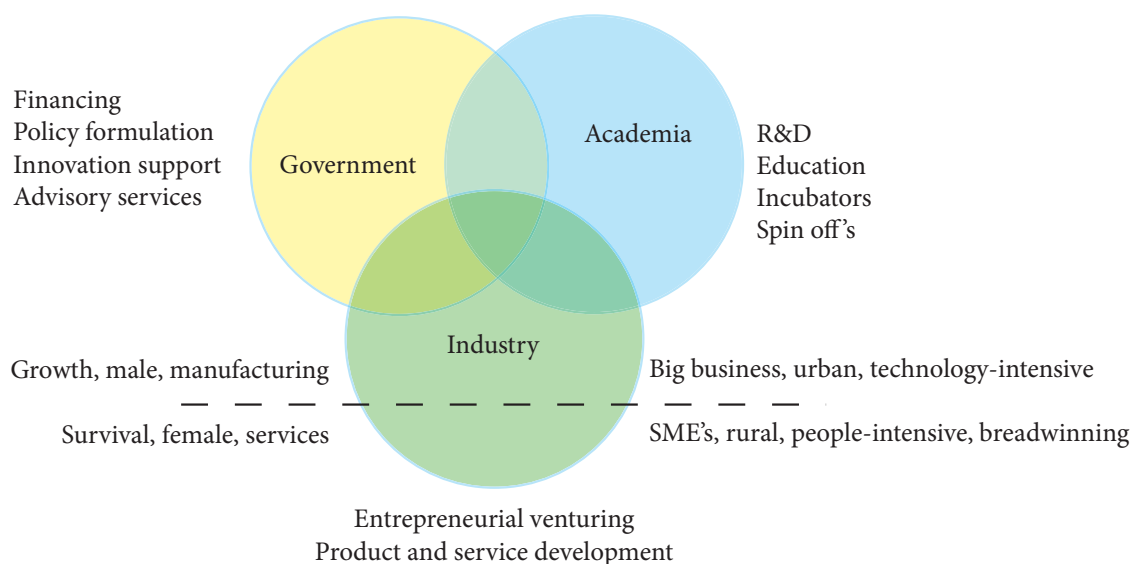
Innovationsproblematik:

- * Regionaliseringen av innovationssystembegreppet problematisk – från Silicon Valley till Bergslagen?
- * De fungerande innovationssystemen återfinns i etablerade, tekniktunga branscher och storföretag
- * Små- och medelstora företag har betydligt sämre möjligheter att initiera och samverka kring innovation och utveckling
- * Små, nystartade företag står vid sidan om de etablerade innovationssystemen. Samtidigt är det där sysselsättningspotentialen finns.
- * Detta gäller särskilt marginaliserat företagande – tjänstesektor, kvinnor, etniska minoriteter, glesbygd, försörjningsorienterat, överlevnadsorienterat.

Quadruple Helix modellen: vad gör det civila samhället?

Följande forskning har genomförts inom ramen för Quadruple Helix Central Baltic-projektet:

- Studie av QH-modellens funktionalitet – vilken roll spelar den ”fjärde helixen”? (Lindberg et al, 2010 + 2011, kommande)
- Studie av villkoren för kvinnliga företagare i Finland (Levin, 2010)
- Studie av villkoren för kvinnliga företagare i Estland (Kikkas, 2011, under slutredigering)
- Studie av ett QH-inspirerat lokalt klusterprojekt i Norrtälje (Skoglund, 2011, kommande)
- Triple Helix: Leydesdorff & Etzkowitz 1998

Bildtext: Det delvis blinda Triple Helix

Kvarvarande problem:

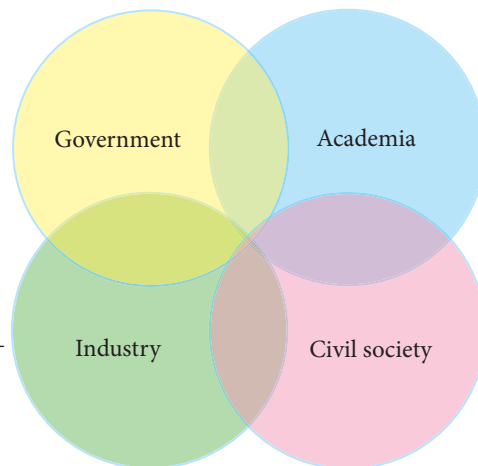
- Innovationssystembegreppet passar inte automatiskt alla regioner
- Storföretagsinriktning
- Fokus på tillverkande o/e teknikintensiva sektorer

- Fokus på traditionellt mansdominerade branscher
- Fokus på urbant näringsliv
- Fokus på ”möjlighetsdrivet” snarare än ”nödändighetsdrivet” företagande
- Förutsätter resurser för samarbetsaktiviteter

Quadruple Helix model i Quadruple Helix Central Baltic:

Stockholm County Administrative Board (SE)
Municipality of Norrtälje (SE)
Västabölunds stad (FI)
Destination Roslagen (SE)
intermunicipal collaborative organization

”E-teams”;
Regional teams of entrepreneurs collaborating in EE, FI and SE
Local subcontractors and technology providers in EE, FI and SE

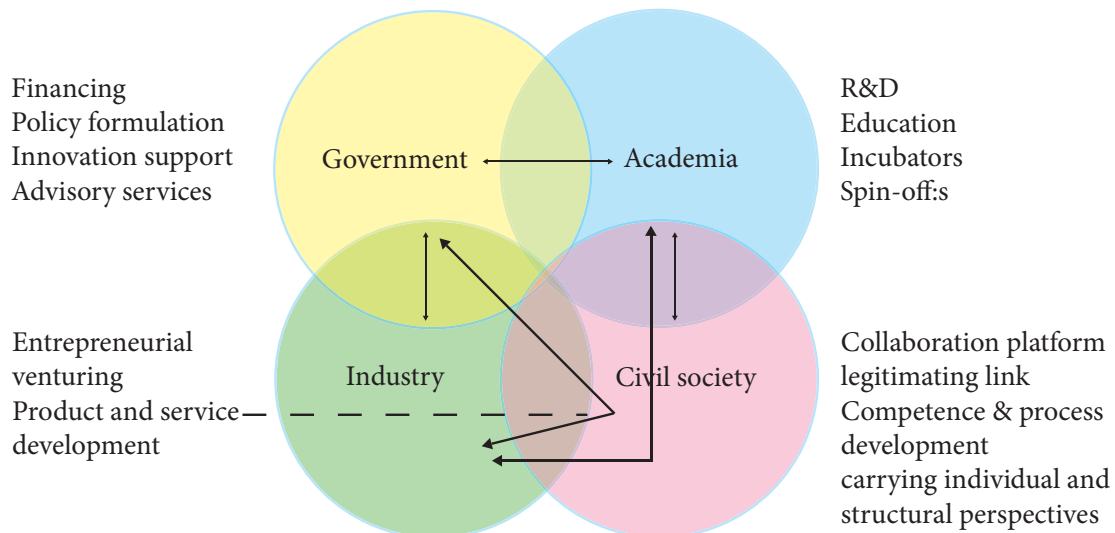
Saremaa University Centre (EE) entrepreneurship research
KTH — Royal Institute of Technology (SE) innovation and gender research
Åbo Akademi University (FI) gender ant ICT research

BalticFem (SE) NGO organizing local female entrepreneurs
Eurohouse (EE) NGO organizing local female entrepreneurs
Läänemaa Tourism (EE) local tourism association, WINNET Europe (EU)

ROLES, ACTIVITIES AND CHALLENGES IN BRIDGING THE GENDER GAP?

Vidareutvecklad variant av Quadruple Helix:

Det civila samhället utgör en samarbetsplattform. Problemtik av interesse är i hur mycket information kan man dela när man tjänar pengar? Hur mycket kan man lita på andra? Småföretagare behöver inte akademien. Småföretagare ser på varandra som konkurrenter.

Bridging role of NGOs	Bridging activities	Bridging challenges and obstacles
Collaborative platforms	Non-hierarchical networking, business collaboration nodes, cluster incubators, arena for trustful communication and information exchange, carrier of common goals and values.	Short-term financing despite long-term needs. Difficult trade-off for individual business owners between collaborating and running their own firm.
Legitimizing and linking	Promoting gender mainstreaming in legislation and business support services. Linking small businesses to authorities and academic institutions.	Questioned legitimacy due to informal practices and being 'womens' organizations'. Seen as competing with governmental structures. Lack of local legitimacy. Problems of creating linkages to academic organizations.
Competence development and process innovations	Competence development and process innovations related to firm categories usually excluded in Triple Helix systems.	Innovations not directly transformable into commercial products and services not valued by other helices.
Carrying individual and societal dimensions	Promoting bifocal approaches emphasizing gender change as both individual and structural.	Individual and structural aspects of womens' entrepreneurship seen as controversial and irrelevant in business communities.

Det civila samhällets roll kan vara följande:

1. Uppmärksamma kvinnors företagande
2. Sammanlänka aktörer som annars inte träffas
3. Plattform för samarbete
4. Involvera nya aktörer
5. Navigation mellan individ och samhälle

Sammantaget kan konstateras att det civila samhället kan anta en väldigt viktig roll i främjande av "marginaliserat företagande". QH begreppet är relativt nytt och Quadruple är ett av få praktiska exempel där modellen använts praktiskt. För mer läsning rekommenderas projektets rapportserie Quadruple Helix reports, tillgängliga bl.a på www.quadruplehelix.eu.

13.00 Hur stöds kvinnors företagande i Norden? – En genusanalys – Katarina Pettersson, Nordregio

Nordregio är ett ledande internationellt forskningsinstitut inom regionala studier som bedriver strategisk forskning med målet att producera insatt och relevant material för beslutsfattande på internationell, nationell respektive regional nivå.

Nordregio har sökt besvara följande frågor:

- * Vad säger forskningen?
- * Hur arbetar man på nationell nivå i de nordiska länderna?
- * Vilka är de dominerande synsätten på kvinnors företagande, i statliga stödprogram i Norden?
- * Vilka är de problem som (underliggande) formuleras?

Tidigare forskning visade tre olika underliggande synsätt:

- * Nyliberalt, ekonomiskt paradig (tinkering- fixa/fuska)
  - * 'Mellanparadigm' – fattigdomsbekämpning (tailoring -anpassa)
  - * Feministiskt paradig (transforming-förändra)
- (Braidford et al., 2008; Hedin & Pettersson, 2010; Mayoux, 2001; Pettersson, kommande 2012; Rees, 2005; Wilson et al., 2004)

Tre perspektiv kan sägas vara rådande:

- * Ekonomiskt perspektiv
- * Kvinnofokuserat perspektiv
- * Genusperspektiv (feministiskt perspektiv?)

Målet för det ekonomiska perspektivet är ekonomisk tillväxt genom stimulans av marknads ekonomin. Där ses kvinnor som en oanvänd resurs men strukturella hinder diskuteras inte.

Det kvinnofokuserade perspektivet kombinerar det ekonomiska och det feministiska perspektiven.

- Särskilda stöd (finansiering) till kvinnor behövs, snarare än att de är del av det ordinarie systemet
- Projektbaserat stöd
- Utbildning, mentorer, förebilder, nätverk...

Genusperspektiv:

- Utmanar och förändrar de ordinarie stödsystemen – och genusordningen – i grunden
- Mål kring jämställdhet
- Långsiktigt stöd i ordinarie stödsystem
- Kritik mot marknads ekonomin
- Betonar kvinnors lika representation i ekonomiskt beslutsfattande
- Ser företagande som präglad av genus (manlig norm)

Hur arbetar man i Norden?

- Dansk handlingsplan för kvinnliga företagare, 2009-2011
- Finskt program, 2008-2013
- Norskt program, 2008-2013
- Svenskt program, 2007-2009+2010 (+2011-2014)
- Isländska åtgärder, sedan 1990-talet

Norge – ett genusperspektiv:

- Mål: jämställdhet/likestilling och mångfald i näringslivet samt ekonomisk tillväxt
  - Många ministerier är involverade
  - Åtgärder som: föräldraledighet med 100% ersättning; pappakvot
  - Stor budget
  - Medvetenhet om genusegregerad arbetsmarknad och utbildning
- “Regjeringa vil prioritere arbeidet med å fremje entreprenørskap blant kvinner over heile landet og gjennom det skape eit meir likestilt og mangfaldig næringsliv. Utgangspunktet er at ein høgare del kvinnelege entreprenørar vil medverke til meir verdiskaping, større fleksibilitet, meir innovasjon og større omstillingsevne i økonomien”(Departementa, 2008, s. 5).

Danmark – ett ekonomiskt perspektiv:

- Få aktörer
  - En begränsad plan
  - Inget egentligt problem
  - För få kvinnor bidrar till den ekonomiska tillväxten (egna önskningar?)
  - Kvinnor som sämre företagare än män (saknar rätt kunskaper, nätverk och rätt drivkraft)
- “De eksisterende ordninger opfylder allerede kvinders behov ved start og vækst af virksomhed. Eksempelvis tilbyder væksthuse personlige vejledningsforløb, der målrettes den enkelte iværksætter – og dermed de særlige behov eller udfordringer, som henholdsvis kvindelige eller mandlige iværksættere står overfor”. (Erhvervs- og byggestyrelsen, 2008, s. 37).

Finland, Island och Sverige har ett kvinnofokusert perspektiv:

- Finland
  - Begränsat program
  - ESF-finansiering
  - Viss medvetenhet om genusegregation
- Island
  - Ingen plan, men projekt sedan 1990-talet
  - Vissa åtgärder kring jämställdhet
  - Skapa arbetstillfällen och hjälp med nyföretagande
  - Mikrokrediter

- Sverige
- Omfattande program
- Affärsutveckling
- Ambassadörer (främst till skolelever och studenter)
- Viss medvetenhet om genussegregation
- Utbildning i genusperspektiv

Underliggande problem i mål formuleringarna (Bacchi, 1999):

- Mål:
  - Öka kvinnors företagande för att tillväxten (DK, Fi, No, Sve)
  - = Kvinnor bidrar för lite till tillväxten: de ska blir företagare för att bidra till tillväxt (inte för sin egen skull)
  - Högre andel kvinnor bland företagarna (No, Sv)
  - = kvinnor utgör en alltför liten andel av företagarna

Mål: Jämställt näringsliv (No)

= Ojämställt näringsliv

Mål: Uppmuntra kvinnor att starta företag (DK, Sv)

= Alltför få kvinnor önskar starta företag (kvinnor saknar den rätta drivkraften?)

Mål: Förändra attityder till kvinnor som företagare (No, Sv)

= Attityden är problematisk (men hos vem – främst skolelever och på universitet, inte aktörer i det ordinarie systemet)

Mål: Öka kunskaperna om kvinnors företagande (No, Sv) och tillgången till statistik (DK, Fi, No, Sv)

= Det saknas kunskaper och statistik

Slutsatser:

- De flesta program tar inte genus/jämställdet på allvar – riskerar att bli kontraproduktivt: stöd till kvinnor kan cementera status quo i genusordningen
- Inga långsiktiga satsningar integrerade i de ordinarie stödsystemen
- Omedvetenhet om att formulering av mål och åtgärder skapar genus

Hur kan kvinnors företagande i Norden stödjas?

- Politiskt stöd är nödvändigt (inte självklart en del av ordinarie verksamheter)!
- Särskilt stöd till kvinnor – kvinnofokuserat perspektiv behövs – som komplement till projekt med genusperspektiv!
- Medvetenhet om att 'genus görs' behövs!
- Vilken sorts genus vill man göra?

Hur stödjer man kvinnors företagande, i den nordiska glesbygden?

- Brautargengi ("Allmän acceptans"), Reykjavik och isländska landsbygden, kurs för nyföretagande, självförtroende
- Huldra, Sogn & Fjordane, Norge, kurs för nyföretagande
- Plato Q & VækstHjulet®, Midtjylland, Danmark, verksamhetsutveckling av företag
- Fuuturi, Norra Savolax (Pohjois-Savo), Finland, affärsutveckling; tillväxt och internationalisering
- Eunique'm – Kunden i fokus, Skellefteå, Västerbotten, Sverige, kurs i genusperspektiv för affärsrådgivare

Klusterbygge inom besöksnäringen i Roslagen. Sofia Händel, projektledare Quadruple. Margareta Spång, Resurscentra BalticFem.

Sofia Händel och Margareta Spång berättade om Quadruple Helix i praktiken och hur de har jobbat i Roslagen.

Sverige och Estland har olika förutsättningar. I Estland är det en turistorganisation som är ansvarig partner för klusterbygget regionalt. I Sverige deltog Norrtälje kommun och BalticFem, två organisationer utan tydlig turismkoppling (vilket görs i organisationen Visit Roslagen). Detta, samt anpassning efter lokala förutsättningar och behov gjorde att regionerna Västra Estland och Roslagen jobbade lite olika inom Quadruple. Estland jobbade mer strategiskt och tog fram gemensamma planer och strategidokument för att binda ihop aktörerna i sitt regionala kluster. I Sverige har vi valt ett mer handgripligt upplägg genom att utveckla cykelpaket, karta, broschyr etc och få ingång ett nätverk av småföretagare.

Hur bygger man ett kluster?

Margareta och Sofia redogjorde för utvecklingen i projektet och konstaterade att inledningsvis började diskuteras hur man skapar intresse för att delta i ett projekt av denna typ. Det var svårt att väcka intresse på grund av att projektet upplevdes vara aningen teoretisk. Det var många metoder, workshops och idéer som diskuterades. BalticFem började förutsättningslöst med att:

- * Bilda "E-team" - nätverk med ca 15 fbg. Klustersamverkan.
- * Ambitiöst upplägg för ett utvecklingsprogram med workshops med olika tema; web, sociala medier, miljö, nätverkande, cross border konferenser osv. Men det var svårt att mobilisera och få kontinuitet bland deltagarna
- * Anledningen var att initialt var mål och vad företagen skulle få ut av det hela alltför diffust. Svårt få företagen att avsätta sin värdefulla tid. Det är inte alltid relevant att nätverka bara för nätverkandets skull

Processen:

- * Internationellt seminarium mars 2010; identifiera regionala kluster – Bygga på ringleder/cirklar/vandringsled
- * Fröt grodde, vi funderade på "Roslagsleden", ridleder...Tekniken i bakhuvudet. Ville samla app och nätverk kring samma sak.

Cykelleden:

Man började med att brainstorma i gruppen. Valet föll på cykling som tema eftersom det är flexibelt och enkelt gjorde att man kunde binda ihop företagen i gruppen. Det fanns ett embryo till cykelled på plats, men det var likväl en ny nisch för Roslagen, som var och är en utvecklad cykeldestination. Att ha en "aktiv semester" genom cykling är också en växande gren av besöksnäringen och det kändes rätt affärsmässigt.

Projektet inledde en serie workshops med en "klustercoach" för att konkretisera nätverket. I workshops

Utvecklades nya cykelpaket och konkret samverkan mellan företagen. Övningar och arbete för att bli ett affärsnätverk.

Gruppen identifierade ett ”svart hål”, för att lyckas med cykelturism måste det finnas informationsmaterial. Men i Roslagen fanns varken cykelkarta eller broschyr för ändamålet. Så Quadruple E-team satte upp som mål att ta fram just en karta och en cykelguide och lyckades åstadkomma just detta.

Sofia berättade att Quadruple initierat ett ”lokalt innovationssystem” där många aktörer samarbetat för att nå målen om nya produkter etc. Hon nämnde kontakter med Visit Roslagen, olika kommunavdelningar, IT-företag, kartföretag, E-team gruppen osv.

Resultat av arbetet i E-team och klusternätverkandet:

- * Ny broschyr och karta (5000 ex redan slut)
- * Finansieringslösningar
- * Företagarna gör konkreta saker tillsammans. T.ex. marknadsför sig gemensamt på Skärgårdsmässan, samannonserar osv.
- * Paketering av produkten och en gemensam föräljningskanal av dessa cykelpaket.
- * Formaliserat nätverk, kan stärkas på sikt
- * Mobilapplikationen Quadruple MobiTourist en plattform för fortsatt samarbete

Den stora lärdomen:

- * Ambitiöst projekt med många delar
- * Nyckeln: hitta nätverkets gemensamma nämnare – det konkreta att samarbeta kring!
- * Målet var transnationellt kluster; hade behövt mer tid, men ändå ett bra utbyte och lärdomar från varandra
- * Nätverket bärare av något nytt

E-team Roslagen – så här gjorde vi! Företagare i projektet berättar om sina erfarenheter.

Företagarna Kicki Skördell som driver Stjärnvretens Bed and Breakfast, Hannele Gladh som paketerar och säljer resor i företaget ResGladh och Carmen Löt med pensionatet Grisslehamns gård delade med sig av sina erfarenheter av att arbeta i kluster. De menar att det har varit en mycket positiv erfarenhet och de kommer fortsätta samarbetet. Istället för att konkurrera samarbetar man nu. Att som liten företagare befinna sig i ett nätverk ökar synligheten, vilket samtliga tre upplevde som mycket viktigt. Att kunna dela på marknadsföringskostnader, tryck av broschyren etc har varit en avgörande faktor för att få saker till stånd.

Både Kicki och Hannele berättade att de inte hunnit se så stora konkreta effekter i form av ökad försäljning av cykelpaket denna sommar. Troligen pga. att materialet kom i början av sommaren och det fanns inte tid att sälja in produkten. Däremot sätter man stora förhoppningar till sommaren 2012 i och med att det nu finns material att sprida och använda i införsäljning och marknadsföring under höst och vinter.

Carmen berättade att genom projektet har man knutit nya kontakter och fått ökad kunskap om varandras företag och känner man varandra är det lättare att skicka kunder till varandra och rekommendera.

Summasummarum vittnade företagarna om en intensiv vår där samtliga inblandade arbetade hårt för att nå de uppsatta målen och deadlines. Det finns en stolthet över att ha fått karta och broschyr till stånd och förhoppningar om att det ska bidra till bättre försäljning på några år sikt.

Långsiktighet är viktigt, det vi gör nu är en investering för framtiden, avslutade Hannele Gladh.

Hur kan projektets erfarenheter tillvaratas i det fortsatta regionala arbetet för att främja kvinnors företagande? Elsmari Fjällström, utvecklingsledare enheten för infrastruktur och företagande Länsstyrelsen i Stockholms län

Elsmari Fjällström försökte svara på frågan om hur erfarenhet från Quadruple Helix tas till regionalt perspektiv. Läroplanen är att alla aktörer ska vara med från början.

Quadruple Helix:

- * Vad har vi lärt oss?
- * Hur kan vi ta till oss kunskaperna för att bäst stödja kvinnors företagande och kluster bygge?

Läroplanen/curriculum:

- * Förutsättningar : -att alla parter är engagerade
- * Uppstarten: -att alla stödjande aktörer är med
- * Logistiken:-underifrånperspektivet viktigt, utgå från etreprenörernas behov och visioner,
Kluster coacher: -behövs för att stötta och leda

Lärdomar:

- * Utvecklingsprogram: - företagarna fick hjälp att utveckla och paketera, utbildning och gemensam marknadsföring
  - * Teori-praktik: - deltagande forskare gav överblick och spegling samt utvecklade nya innovationer tillsammans med företagarna
  - * Jämställdhetsintegrering: -Måste vara en del av klusterbygget
- Tekniska perspektivet: - bäst om man kan använda produkten redan i projektet

Resultat:

- * – stärkt lokalt, regionalt och internationellt samarbete
- * - lokala och regionala utvecklings- och handlingsplaner
- * - nätverkande
- * - gemensam marknadsföring genom applikation o hemsida
- * - bra rapporter och analyser
- * - möjligheter till framtida samarbete, lokalt och transnationellt
- * - nya kunskaper till myndigheter, forskning och civila samhället (föreningar mm)

Svarighet och hot:

- * Kort tid och många mål
- * Svårt att motivera entreprenörerna initialt
- * Internationellt samarbete inte fullt utbyggt
- * Svaga lokala nätverk
- * Språkproblem, kulturkrockar
- * Brist på resurser och intresse hinder för ev framtida samarbete

Hur kan då framtida klusterbyggande stödjas?

i branscher med hög andel kvinnor

- * Vilka råd kan projektet ge till myndigheterna? Vad kan vi stödjande aktörer ta till oss?:
- * Många entreprenörer hade dålig kontakt med forskning och med myndigheter. Behöver förbättras.
- * Det civila samhället tycks bygga en länk mellan företagare och myndigheter. NGOs är viktiga

Hur kan myndigheterna ta tillvara råden?

- * Stödet måste komma i rätt tid och rätt form
(tex cykelleden, ej sommartid för turistbranschen)
  - -Det är kanske inte alltid bättre med stödstrukturer? (Jämför Sverige med Estland) Ska ansvaret ligga på företagen eller myndigheterna?
  - Stödet bör vara lokalt och anknyta till nätverk
  - Satsa på de konstellationer där det redan finns en vilja
- * Stockholmsregionen utlyser nu stöd från Jordbruksverket och Tillväxtverket på samma gång,
- * Stad respektive landbygd, behövs mer kunskap om företagare på landsbygden
- * Erfarenheterna från Entreprenör Stockholm och Quadruple Helix tas till vara, tex i kommande ESF projekt Stockholm Jämt & Likt , i pågående arbete, en studie av företagens behov mm

Avslutning

Elsmarie Fjällströms dragning avslutade dagen och Sofia Händel tackade de dryga trettioalet medverkande för deras aktiva deltagande. Alla frågor och diskussioner gjorde seminariet intressant och Sofia hoppades att dagen varit lärorik och givande för alla. Hon intygade att hon själv fått många uppslag och idéer att genomföra utifrån vad som sagts under dagen.

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND
INVESTING IN YOUR FUTURE

**CENTRAL BALTIC
INTERREG IV A
PROGRAMME
2007-2013**

www.quadruplehelix.eu